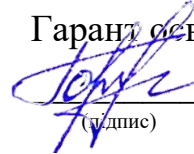

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра геоінформаційних технологій
та космічного моніторингу Землі (№ 407)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

С.І. Горелик
(ініціали та прізвище)

« 31 » 08 2023 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Грошова оцінка земель

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 10 Природничі науки
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 103 Науки про Землю
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Космічний моніторинг Землі
(найменування освітньої програми)

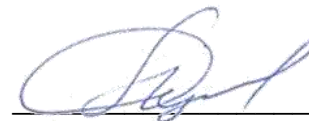
Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2023 року

Харків 2023 рік

Розробник: Л.В. Сухомлін, к.ек.н., доц.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри геоінформаційних технологій та космічного моніторингу Землі. (№ 407)

Протокол № 1 від « 30» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри к.т.н., доц.

 Горелик С.І.

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Студентка гр 435

 Гребенюк Є.В.

1. Загальна інформація про викладача

Сухомлін Людмила Володимирівна, к.ек.н., доцент. З 2018 року викладає в університеті наступні дисципліни:

- земельне право;
- основи землевпорядкування та кадастру;
- грошова оцінка земель;

Напрями наукових досліджень:

Правові питання формування, організації та функціонування просторових об'єктів, ведення системи кадастру та оцінки земель з урахуванням просторового розвитку територій із застосуванням систем космічного моніторингу Землі, геоінформаційних систем та технологій.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 7 семестр.

Обсяг дисципліни:

5,5 кредитів ЄКТС (165 годин), у тому числі аудиторних – 80 годин, самостійної роботи здобувачів – 85 годин.

Форми здобуття освіти

Денна, дистанційна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні роботи, розрахункова робота, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – геодезія, землевпорядкування, земельний кадастр, технології геоінформаційних систем, проектування баз геоданих, ГІС аналіз.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – кваліфікаційна робота магістра.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета

Набуття студентами знань з грошової оцінки земель та використання отриманих навичок у практичних завданнях. Студенти повинні знати нормативно-правові та методичні основи оцінки земель, механізми взаємодії оцінки та інших складових земельного кадастру, застосовувати при оцінці землевпорядну документацію, вміти аналізувати та застосовувати інформаційні джерела.

Завдання

Вивчення дисципліни «Експертно-грошова оцінка земель» на основі сучасних методів, методик та практичних прикладів, що дозволять оволодіти виконанням нормативної та експертної грошової оцінки земель, у тому числі визначати вплив показників оцінки на розвиток земельних відносин та територіальних об'єктів різних рівнів.

Після опанування дисципліни здобувач набуде наступні **компетентності**:

ЗК3 – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4 – знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК7 – навички використання інформаційних і комунікаційних технологій

ЗК9 – здатність працювати в команді.

ФК3 – здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.

ФК12 – здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.

ФК13 – здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у геосферах, їх властивості та притаманні їм процеси.

ПРН1 – збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області наук про Землю.

ПРН8 – обґрунтовувати вибір та використовувати польові та лабораторні методи для аналізу природних та антропогенних систем і об'єктів.

ПРН13 – уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення

ПРН15 – уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних

ПРН18 – вміти проводити аналіз природних та антропогенних систем і об'єктів на основі контактних і дистанційних досліджень з метою прийняття оперативних

рішень щодо раціонального використання природних ресурсів або попередження негативних наслідків надзвичайних ситуацій.

Програмні результати навчання:

Очікується, що після опанування дисципліни здобувач будуть досягнуті наступні **результати навчання** і він буде знати:

- визначення, види, зміст, задачі та потреби оцінки;
- правові основи грошової оцінки земель в Україні, Міжнародні та Національні стандарти оцінки
- інформаційну базу грошової оцінки і процедуру нормативної та експертної грошової оцінки земельних ділянок, інших об'єктів нерухомості та обмежень у їх використанні.
- знати і застосовувати теорії, парадигми, концепції та принципи в науках про Землю пов'язаних з оцінкою просторових об'єктів;
- використовувати методики, методичні підходи і методи оцінки земельних ділянок різних категорій земель та функціонального використання;
- відповідно до вимог законодавства формувати земельно-оціночну документацію і із застосуванням комп'ютерних технологій та геоінформаційних систем;
- застосування показників оцінки для оподаткування та обігу земельних ділянок.

4. Зміст навчальної дисципліни

Семестр 7.

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Теоретичні, правові та методологічні положення оціночного процесу.

Тема 1. Поняття та призначення оцінки земель

- *Форма занять: лекція, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Склад курсу: "Експертно-грошова оцінка земель". Поняття оцінки землі. Історичний розвиток оціночної діяльності. Мета, задачі, види та зміст оцінки землі. Принципи оцінки. Суб'єкти оціночного процесу. Поняття об'єктів оцінки. Сучасний стан та особливості проведення оцінки.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 2 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Загальна характеристика та роль оцінки земель.

Тема 2. Законодавчо-нормативна підтримка оціночного процесу. Стандарти оцінки.

- *Форма занять: лекція, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): Інтернет, Публічна кадастрова карта..*

Законодавчо-нормативні положення здійснення оцінки землі. Міжнародні, Європейські та Національні стандарти оцінки. Підстави для проведення оцінки. Основні методологічні підходи нормативної та експертної грошової оцінки земель. Ринкова та неринкова види вартості.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 2 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Міжнародне та державне законодавче і методичне регулювання оцінки об'єктів нерухомості.

Тема 3. Інформаційне забезпечення оціночної процедури.

- *Форма занять: лекція, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): Інтернет, Публічна кадастрова карта.*

Основні характеристики об'єкту оцінки. Основні джерела інформації для нормативної грошової оцінки. Основні джерела інформації для експертної грошової оцінки. Специфіка земельної ділянки як економічної основи об'єкта оцінки (оцінка повних та обмежених прав). Вимоги часу до об'єкту оцінки та вплив економіки на результативність визначення вартості. Розвиток ринку землі та його сегментація. Ситуаційні класи. Формування баз даних для процедури оцінки. Використання землевпорядної та містобудівної документації для грошової оцінки земель. Комп'ютерні технології у грошовій оцінці земель. Непросторові та просторові технології. Геоінформаційні системи (ГІС) та електронні карти. Класифікація ГІС за напрямками застосування та функціональними можливостями. Застосування методів просторового аналізу при виконанні оцінки земельних ділянок. Дистанційне зондування землі та космічні знімки.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 4 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Об'єкти оцінки у матеріальній і нематеріальній формах, їх поняття та характеристика.

Тема 4. Процедура проведення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів.

- *Форма занять: лекція, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 14 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): Інтернет, Публічна кадастрова карта, територія населеного пункту, програмне забезпечення ArcGIS, Excel .*

Населений пункт, як категорія та об'єкт грошової оцінки. Особливості рентоутворення на землях населених пунктів; фактори, що впливають на формування диференціальної ренти. Процедура виконання нормативної грошової оцінки населених пунктів. Особливості визначення середньої (базової) вартості земель населеного пункту. Система коефіцієнтів, що визначають місце розташування земельної ділянки на регіональному, зональному та локальному рівнях. Принципи економіко-планувального зонування території населених пунктів. Особливості грошової оцінки окремої земельної ділянки. Локальні фактори, їх перелік та особливості встановлення; застосування картографічних матеріалів.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 2 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Нормативна грошова оцінка земель різних категорій, її порядок, цілі та регламентація.

Тема 5. Процедура проведення нормативної грошової оцінки сільськогосподарських земель.

- *Форма занять: лекція, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): Інтернет, Публічна кадастрова карта, сільськогосподарські землі, програмне забезпечення ArcGIS, Excel.*

Загальна характеристика земель сільськогосподарського призначення, їх класифікація та структура. Якісні характеристики ґрунтів; вплив забруднення навколишнього середовища на зміну якісних характеристик ґрунтів. Природно-сільськогосподарське районування території України. Особливості рентоутворення на землях сільськогосподарського призначення. Методика нормативної оцінки земель сільськогосподарського призначення. Грошова оцінка окремої земельної ділянки. Оформлення результатів оцінки в електронному та паперовому вигляді.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 4 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Грошова оцінка в системі економічного регулювання земельних відносин.

Тема 6. Процедура проведення нормативної грошової оцінки несільськогосподарських земель.

- *Форма занять: лекція, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): Інтернет, Публічна кадастрова карта, земельна ділянка лісового фонду, програмне забезпечення ArcGIS, Excel.*

Особливості проведення оцінки земель несільськогосподарського призначення за межами населених пунктів. Універсальний алгоритм розрахунку. Оцінка земель промисловості, транспорту, енергетики, зв'язку, оборони та іншого призначення. Оцінка земель природно-заповідного та іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення. Оцінка земель водного фонду. Оцінка земель лісового фонду; поняття про лісотаксаційні зони та виділи. Грошова оцінка окремої земельної ділянки.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Нормативна грошова оцінка земель несільськогосподарського призначення, види та способи визначення величини рентного доходу.

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
 - *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*
 - *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
 - *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*
- Підготовка до модульного контролю.

Змістовий модуль 2. Експертна грошова оцінка земельних ділянок, результати та напрями використання.

Тема 7. Загальні положення експертної грошової оцінки земельних ділянок.

- *Форма занять: лекція, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Методика експертної грошової оцінки земельних ділянок. Загальний алгоритм застосування методичних підходів та послідовність виконання процедури оцінки земельних ділянок. Методичні підходи та методи оцінки. Аналіз найбільш ефективного використання земельної ділянки. Підбір інформації для певного об'єкту оцінки.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Основні методологічні підходи експертної грошової оцінки земельних ділянок.

Тема 8. Зіставний методичний підхід.

- *Форма занять: лекція, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 8 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): Інтернет, Публічна кадастрова карта, оцінювана земельна ділянка, інформація по об'єктам аналогам, програмне забезпечення ArcGIS, Excel.*

Застосування зіставного підходу в оцінці земельних ділянок: основні принципи та етапи оцінки. Критерії вибору об'єктів-аналогів. Елементи співставлення. Сутність поправок та їх класифікація (процентні та вартісні поправки). Методи ро-

зрахунку (попарного зіставлення, по елементний). Статистичний метод оцінки. Підсумковий висновок про ціну об'єкта оцінки. Практика застосування порівняльного підходу.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 17 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Застосування методичного підходу зіставлення цін продажу подібних земельних ділянок.

Тема 9. Доходний підхід в оцінці земельних ділянок.

- *Форма занять: лекція, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 10 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): Інтернет, Публічна кадастрова карта, оцінювана земельна ділянка, програмне забезпечення ArcGIS, Excel.*

Загальний алгоритм використання методичного підходу. Розрахунок очікуваного чистого операційного доходу. Розрахунок ставки капіталізації. Метод прямої та непрямой капіталізації доходів: переваги та недоліки. Визначення прогнозного періоду. Прогнозування грошових потоків від експлуатації об'єкта нерухомості. Визначення ставки дисконтування. Розрахунок вартості об'єкта нерухомості методом дисконтування грошових потоків. Проведення оцінки інвестиційним методом та зиску. Підсумковий висновок про ціну об'єкта. Практика застосування доходного підходу.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 14 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Умови та особливості застосування прямої та непрямой капіталізації.

Тема 10. Витратний методичний підхід.

- *Форма занять: лекція, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 8годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): Інтернет, Публічна кадастрова карта, оцінювана земельна ділянка, УПВС, ДБН, програмне забезпечення ArcGIS, Excel.*

Загальна характеристика витратного підходу: процедура оцінки. Визначення понять “відновна вартість”, “вартість заміщення”. Прямі та непрямі витрати. Методи розрахунку відновлюваної вартості. Кошторис вартості будівництва. Визначення ступеня зносу об'єкта нерухомості. Проведення оцінки економічним методом, методом співвіднесення, методом залишку для землі, методом розподілення

доходу та методом розвитку у складі витратного методичного підходу. Підсумковий висновок про ціну об'єкта. Практика застосування витратного підходу.

- *Обсяг самотійної роботи здобувачів: 12 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Методи витратного методичного підходу та їх ознаки. Загальні особливості оцінки будівель, споруд, інженерних комунікацій, інших видів поліпшень.

Тема 11. Земельно-оціночна документація. Стандартизація та нормування.

- *Форма занять: лекція, самотійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Основні види оціночної документації. Вимоги до складання звіту з експертної грошової оцінки земельної ділянки. Розробка технічної документації з нормативної грошової оцінки земель. Склад витягу з технічної документації з нормативної грошової оцінки земельної ділянки..

Основні вимоги щодо стандартизації, нормування та ліцензування ведення оціночного процесу. Законодавчі норми щодо стандартизації ведення оцінки земельних ділянок. Професійна підготовка оцінювачів. Ліцензування землепорядних та землеоціночних робіт. Експертиза землепорядної документації.

- *Обсяг самотійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Загальні вимоги до складання та рецензування землеоціночної документації, підготовки висновку про вартість майна.

Модульний контроль 2

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самотійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

5. Індивідуальні завдання

7 семестр

Розрахункова робота: «Визначення грошової оцінки земельної ділянки для ринкових та неринкових цілей (за визначеним індивідуальним об'єктом)».

6. Методи навчання

Використовуються наступні методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, бесіда тощо), наочна (демонстрування) та практичні (практичні роботи).

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (тестування за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (іспит). Форма проведення іспиту – письмово-усна.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
<i>Змістовний модуль 1</i>			
Активність під час аудиторної роботи	0...1	8	0...5 (максимальна кількість балів за цим показником)
Виконання і захист практичні робіт	0...8	4	0...32
Модульний контроль	0...20	1	0...20
<i>Змістовний модуль 2</i>			
Активність під час аудиторної роботи	0...1	8	0...5 (максимальна кількість балів за цим показником)
Виконання і захист лабораторних робіт	0...8	1	0...8
Розрахункова робота	0...5	1	0...5
Модульний контроль	0...20	1	0...20

<i>За семестр</i>			0...100
-------------------	--	--	----------------

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90-100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
01-59	незадовільно з можливістю повторного складання

Білет для іспиту складається з двох теоретичних та одного практичного запитання. Теоретичне запитання оцінюються по 30 б кожен, практичне – 40 б. Загалом 100 б.

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Розподіл балів, які отримують студенти за виконання курсової роботи у 3 семестрі

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до 60	до 30	до 10	100

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх.

«відмінно» – відповідає високому (творчому) рівню компетентності:

- Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних

ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили;

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, захистити всі індивідуальні завдання, виконати всі КР, здати тестування та поза аудиторну самостійну роботу.

«добре» – отримує Студент за двома рівнями оцінювання залежно від набраної кількості балів та відповідає достатньому (конструктивно-варіативному) рівню компетентності:

- Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;

- Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Захистити всі індивідуальні завдання та здати тестування.

«задовільно» – отримує Студент за двома рівнями оцінювання залежно від набраної кількості балів та відповідає середньому (репродуктивному) рівню компетентності:

- Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;

- Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні

Незадовільно (0-59) – відповідає низькому (рецептивно-продуктивному) рівню компетентності:

- Студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації з проведення лабораторних робіт тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням:

Робоча програма:

https://khai.edu/assets/files/robochi-programi/193/rp_b_103_193_ekspertno-groshova-ocinka-zemel.pdf.

Навчально-методичний комплекс:

<http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/ekspertno-groshova-ocinka-zemel.pdf>

Навчально-методичний посібник:

Глушенкова, І.С., Сухомлін, Л.В., Анопрієнко, Т.В. (2018) Методологія оцінки нерухомості. Оцінка земель несільськогосподарського призначення: [навч. посібник]. Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова. ISBN 978-966-695-461-2 [режим доступу]:

http://eprints.kname.edu.ua/50381/1/2018%20%D0%BF%D0%B5%D1%87.%20%D0%9D%20_%D0%9C%D0%9E%D0%9D%20%D0%9E%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%B0%20%D0%BD%D0%B5%D1%81_%D1%85%20%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BB%D1%8C%202018_%D0%BF%D0%B5%D1%87.doc.pdf

Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:

<https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=3334>

14. Рекомендована література

1. Управління земельними ресурсами Том2. Економіка землекористування [підручник] /.. П.П. Колодій, О.І. Черечон, В.В.Тишковець, Л.В.Сухомлін, К.О. Гермонова.-TEMPUS IV, 2012.- 438 с.
2. Методологія оцінки нерухомості. Оцінка земель несільськогосподарського призначення [навч. посібник] / І. С. Глушенкова, Л. В. Сухомлін, Т. В. Анопрієнко. —/ ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. — Харків : ХНУМГ, 2018. — 156 с.
3. Варламов А. А. Земельный кадастр: В 6 т. — Т. 4 : Оценка земель. — Сер.: Учебники и учеб. пособия для студентов высш. учеб. завед. — М.: КолосС, 2006. — 464 с.
4. Генри С. Харрисон. Оценка недвижимости: Учеб. пособие: Пер. С англ. — М.: РИО Мособлупрполиграфиздат, 1994. — 231 с.
5. Драпиковський О.І., Іванова І.Б. Оцінка земельних ділянок — К. «ПРИНТ-ЕКСПРЕС», 2004. — 296 с.
6. Международные стандарты оценки / Г. И. Микерин, Н. В. Павлов. — М., 2003. — 384 с.
7. Методичні основи грошової оцінки земель в Україні/ Дехтяренко Ю.Ф., Лихогруд М.Г., Манцевич Ю.М., Палеха Ю.М. - Навчальний посібник. — К. Профі, 2007. - 624с .

8. Оценка имущества и имущественных прав в Украине: 2-е изд., перераб. и доп.: Монограф. / Под ред. Н. П. Лебедь. — К.: ООО “Информ.-издат. фирма “Принт-Экспресс””, 2003. — 715 с.
9. Палеха Ю. М. Економіко-географічні аспекти формування вартості територій населених пунктів. — К.: ПП НВЦ “Профі”, 2005. — 294 с.
10. Сивец С. А., Левыкина И. А. Экономическое моделирование в оценке. — Запорожье: Полиграф, 2003. — 220 с.
11. Фридман Д., Ордуэй Н. Анализ и оценка приносящей доход недвижимости. — М.: Дело ЛТД, 1995. — 440 с.

Додаткова література:

1. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р.- [електронний ресурс]// режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua..>
2. Земельний Кодекс України. зі змінами від 28.12.2007. [електронний ресурс]// режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua..>
3. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 р.- [електронний ресурс]// режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. [електронний ресурс]// режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Про оцінку майна, майнових прав і професійної оціночної діяльності в Україні. Закон України від 12.07.01. [електронний ресурс]// режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
6. Про оцінку земель. Закон України від 11 грудня 2003 р. № 1378-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 15. — Ст. 229.
7. Національний стандарт 1 “Загальні засади оцінки майна і майнових прав”: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.03 № 1440. [електронний ресурс]// режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
8. Методика експертної грошової оцінки земельних ділянок: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 11.11. 2002 р. № 1531 [електронний ресурс]// режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
9. Про затвердження порядку проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок Затв. Наказом Держкомзему від 09.01.2003 №2. [електронний ресурс]// режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Інформаційні ресурси.

1. <http://land.gov.ua>,
2. <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
3. www.k407.xai.edu
4. <http://korolenko.kharkov.com/>